

1988-2017 Dönem Aralığı İçin Türkiye’de Mali Sürüklenme Etkisinin İncelenmesi ve Değerlendirilmesi¹

Investigating and Analysing the Effects of Fiscal Drag for the Period of 1988-2017 in Turkey

Selçuk Çağrı ESENER, Bandırma Onyedü Eylül Üniversitesi, Türkiye, cesener@bandirma.edu.tr
Burak DARICI, Bandırma Onyedü Eylül Üniversitesi, Türkiye, bdarici@bandirma.edu.tr
Umutcan MEMO, Bandırma Onyedü Eylül Üniversitesi, Türkiye, umutcanmemo@ogr.bandirma.edu.tr

Öz: Bu çalışmada daha önce sınırlı düzeyde akademik çalışmada ele alınmış bir olgu olan mali sürüklenme fenomeninin Türkiye ekonomisindeki durumu irdelenmiştir. Çeyrek asrı aşkın bir dönemi kapsayan analizlerde gelir vergisi, enflasyon ve büyüme değişkenleri arasındaki etkileşim önce tarihi gerçeklikleriyle ayrı ayrı ele alınmış; ardından birbirleri üzerindeki olası izdüşümleri tablolar vasıtasıyla sorgulanmaya çalışılmıştır. Konu özelinde teori, tarihçe ve yorumun bir bütün halinde değerlendirilmeye gayret edildiği görece kapsamlı bu çalışmada; son 30 yıl içerisinde yaşanan krizler ve bunların maliye ve iktisat politikalarına etkileri de göz ardı edilmemiştir. Bu gelişmeler kimi zaman borç, bankacılık, döviz ve finansman açığı şemsiyesi altında veya ulusal ya da uluslararası krizler başlığı ile isimlendirilip analiz edilse dahi, çalışmamız özelinde yalnızca, ihtiyari (iradi) maliye politikalarının sonraki yıl üzerindeki olumsuz etkilerine odaklanılmıştır. Çalışmada, bir otomatik stabilizatör olarak gelir vergisi tarife müdahalelerinin takip eden yıl verileri üzerinde istenilen etkiyi yaratamadığının en görünür olduğu yıllar 1988, 1994, 1999, 2009 ve 2012 olmuştur. Bu yıllardan özellikle somuncusunun herhangi bir iktisadi kırılma dönemine isabet etmemesi (kriz ya da doğal afet gibi) dikkat çekicidir. Çalışmanın sonuç kısmında, çeşitli tespitler yanı sıra politika yapıcılara mali sürüklenmeden kaçınmaya yönelik önerilere de yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mali Sürüklenme, Gelir Vergisi Tarifeleri, Enflasyon, Ekonomik Büyüme, Maliye Politikası

Abstract: In this study fiscal drag phenomena, which has limitedly been discussed in academic level, was analyzed for the Turkish economy. In the analyzes including more than a quarter of a century, the interaction between income tax, inflation and growth variables were first reviewed separately with their historical backgrounds; then the possible projections between each other were tried to be questioned by using the tables. In this relatively comprehensive study in which theory, history and interpretation were evaluated as a whole, the crises in the last 30 years and their effects on fiscal and economic policies have not been ignored. Even though these events were sometimes named under the debt, banking, foreign currency and finance deficit, or entitled national or international crises, we focused only on the negative effects of voluntary (voluntary) fiscal policies on the following year. In the study, it was observed that the required effect of the income tax tariff interventions as an automatic stabilizer on the following year data was the least visible in the years 1988, 1994, 1999, 2009 and 2012. It is conspicuous that none of these years, particularly the last one, does not overlap with any economic break (crisis, natural disaster, etc.). In conclusion section of the study, besides our findings, some suggestions to policymakers for avoiding fiscal drag were made.

Keywords: Fiscal Drag, Income Tax Tariffs, Inflation, Economic Growth, Fiscal Policy

1. Giriş

21. yüzyılda teknoloji ve bilimdeki gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan küreselleşme süreci ile birçok alanda yeni gelişmeler ortaya çıkmıştır. Ekonomi alanında ve siyasi alanda yaşanan bazı değişimler, Varşova Paketi ya da Demirperde olarak adlandırılan Doğu Bloku ülkelerin birlikteliğinin sona ermesine ve devletle ekonomi arasındaki ilişki üzerine görüşlerin de değişmesine neden olmuştur. Devletin ekonomiye müdahale edip etmeyeceği tartışması çerçevesinde ortaya çıkan bu görüşler, farklı alanların önem kazanmasını sağlamıştır. Bu süreçte vergi olgusu daha da ön plana çıkmış, literatürde vergilemenin sosyoekonomik etkileri üzerinde çalışmalar artış göstermiştir. Kamu harcamalarını finanse etmek için bütçelemeye bir araç olarak ele alınan vergi sistemi, yerini, orta ve uzun vadedeki makro ekonomik hedeflerin gerçekleştirilmesine, altyapıya ve sosyal harcamalar ile toplumsal refaha katkı sağlayan bir anlayışa bırakmıştır. İktisadi sistemlerin bu şekilde değişim geçirmesi hem para hem de maliye politikası uygulama süreç ve sonuçlarında birtakım problemlerin de ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Dünyada özellikle 1970’li yıllarda etkisini çok daha fazla hissettiren enflasyon, ülke ekonomilerinin ve eşzamanlı olarak Türkiye’nin de büyük sorunlarından birisi haline dönüşmüştür. Bu sorun başlangıçta pek çok iktisadi sorunda karşılaşıldığı üzere dönemsel bir dalgalanma veya konjonktürel bir sorun olarak ele alınmış ancak on yıllar geçtikçe ülke özelinde yapısal bir problem niteliğine bürünmüştür. Bilindiği üzere enflasyon, fiyatlar genel seviyesinde sürekli artış ya da paranın satın alma gücünde sürekli düşüş olarak tanımlanabilir. Gelir

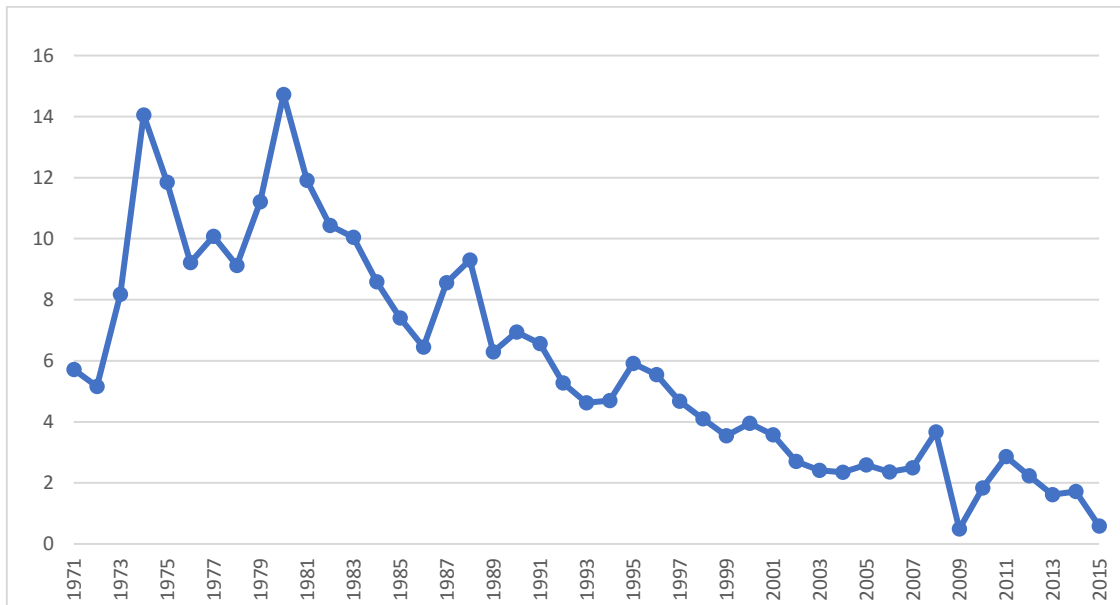
¹ Bu çalışma Selçuk Çağrı Esener, Burak Darıcı ve Umutcan Memo özet bildirisi olarak, “ICoAEF’18, IV. International Conference on Applied Economics and Finance & EXTENDED WITH SOCIAL SCIENCES, November 28 – 29 – 30, 2018 / Kuşadası – Turkey” Kongresinde sanal oturumda sunulmuştur ve kongre procedia özet kitapçığında basılmıştır.

dağılımının bozulması, tasarruf ve yatırım dengesizliği yaratması gibi problemlere yol açan enflasyonun birçok açıdan olumsuz etkileri bulunmaktadır. Vergilendirme sürecinde devlet veya kamu gelirlerini etkilerken, aynı zamanda hane halkının ödeyeceği vergi tutarlarını da doğrudan veya dolaylı olarak etkilemektedir. Tam bu noktada, teoride adı geçmişte konulmuş ancak pratikte daha önce belki de son derece seyrek çalışılmış bir olgu olarak çalışmamızın da merkezinde bulunan mali sürüklenme olgusu devreye girmektedir. En basit ifadesiyle, enflasyon nedeniyle bireylerin gelirlerinin reel olarak artmamasına rağmen bir üst vergi dilimine girmeleri *mali sürüklenme (fiscal drag)*² olarak tanımlanmaktadır (Bishop, 2016: 99-100). Teorik olarak, 1970’li yıllarda enflasyon oranlarının artmasıyla beraber bireyler enflasyonun reel gelir vergisi yükünde bir artışa neden olduğunun farkına belki de ilk kez net olarak varmışlardır. Aynı yıllarda ABD’de de enflasyonun etkilerini azaltmak için çeşitli vergi düzenlemeleri yapılmasına rağmen sözü edilen etkinin devam ettiği görülmüştür (Rosen, 2002: 366). Ancak aynı olgunun pratikteki görünümü, vergi tarifeleri ve ekonomik büyüme üzerindeki etkileri halen incelemeye muhtaç vaziyettedir.

Yukarıda genel çerçevesi çizilmeye çalışılan iktisadi kavram ve değişkenler doğrultusunda bu çalışmanın amacı, Türkiye’de enflasyon olgusunun, özelde gelir vergisi tarifelerini genelde ise vergi yükünü artırarak iktisadi büyüme değerlerinde bariz düşümlere neden olup olmadığını ve yine bu yolla mali sürüklenme adı verilen fenomene yol açıp açmadığını araştırmaktır. Bu hedef doğrultusunda, aşağıda önce konunun metodolojik altyapısını oluşturan enflasyon, vergi yükü, gelir vergisi ve iktisadi büyüme olguları ve bunların görece uzun dönemli gelişimleri irdelenecek; konu hakkında yapılmış öncül veya benzer çalışmalara değinilmesinin ardından uzun dönemli Türkiye örneği üzerine odaklanılarak böyle bir etkinin varlığına dair ipuçları ve bulgular gözlemlenmeye çalışılacaktır.

2. Enflasyon, Vergi Yükü ve Gelir Vergisi İlişkisi

Fiyatlar genel seviyesinin sürekli artışı olarak tanımlanan enflasyonun çeşitli ekonomik ve sosyal maliyetleri bulunmaktadır. Enflasyon, satın alma gücünün azalması, gelir ve servet dağılımının etkilenmesi, tasarruf yatırım dengesizliği yaratması, kaynak dağılımını etkilemesi gibi sonuçlara yol açmaktadır. 1920’li yıllarda Almanya yüksek enflasyon³ durumunu yaşamış ve 1923 yılında fiyatlar genel seviyesi yüzde 500 artmıştır. 1970’lerde enflasyonun ortaya çıkması beraberinde durgunluğa neden olarak stagflasyon sorununun⁴ gerçekleşmesine neden olmuştur (Mankiw, 2003: 75-100).

Şekil 1. OECD Ülkeleri Enflasyon Oranları (1970-2015)

Kaynak: OECD, Database (2018)

1970-2015 yılları arasındaki OECD ülkelerinin enflasyon oranları ortalaması Şekil 1’de görülmektedir. Büyük

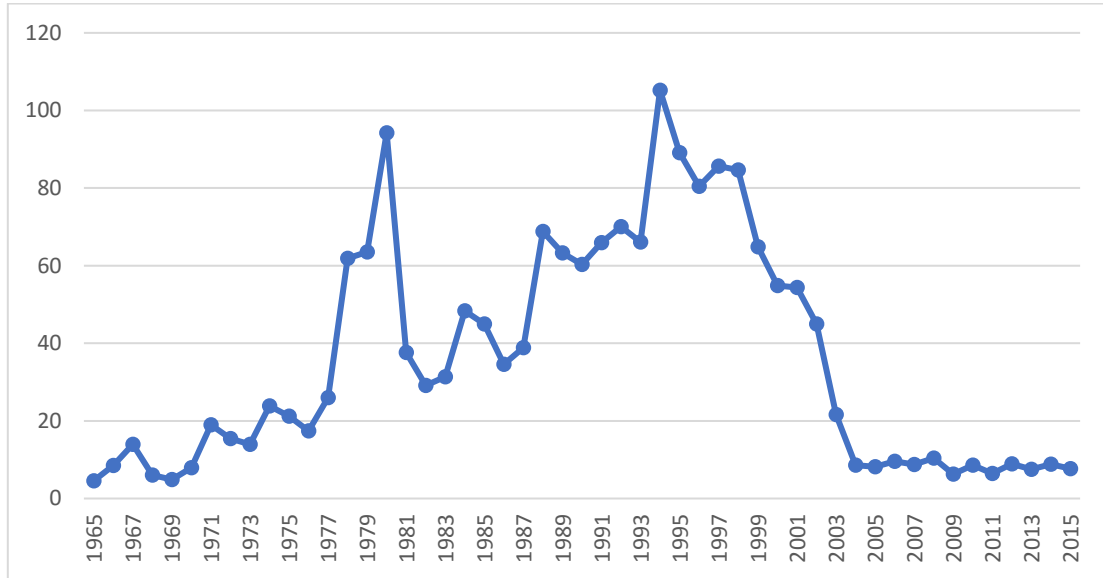
² Bazı çalışmalarda bu olguya *bracket creep* ya da gelir dilimi sürüklenmesi adı da verilmektedir (Aktan, 2002: 15).

³ Hiperenflasyon denmektedir. Çoğu kez ayda yüzde 50’yi aşan, günde yüzde 1’in üzerinde olan enflasyon olarak tanımlanmaktadır (Mankiw, 2003: 102).

⁴ Bu yıllarda OPEC (Organization of Petroleum Exporting Countries)’in petrol üretimini kısarak petrol fiyatlarının iki katına çıkmasına neden olmuştur. Bu artış ile beraber gelişmiş ülkelerin ağırlıklı olduğu birçok ülkede stagflasyon (enflasyon ve durgunluk) sorunu ortaya çıkmıştır. Amerika Birleşik Devletleri’nde 1974 yılında petrol fiyatları yüzde 68 oranında bir artış göstermiştir. Bu durum hem yüksek enflasyon oranlarına hem de yüksek işsizlik oranlarına yol açmıştır (Mankiw, 2003: 253-254).

Buhran sonrası dünya ekonomisi, Keynesyen politikalarla toparlanma sürecine girmesine rağmen II. Dünya Savaşı'yla olumsuz etkilenmiştir. Daha sonra gerçekleşen Kore ve Vietnam Savaşları da ülke ekonomilerini etkilemiş, siyasi ve ekonomik politikaların değişmesine neden olmuştur. 1970'li yıllarda yaşanan Petrol Krizi'nin ortaya çıkışında enflasyon oranlarının yüksekliği en büyük etkenlerden biridir. Şekil 1'de görüldüğü üzere 1974 yılında OECD ülkelerinin enflasyon ortalaması yüzde 14'e yükselmiş, 1980 yılında ise yüzde 14,72'ye kadar çıkmıştır. Enflasyonun daha sonraki dönemlerde ise zaman zaman yükseldiği yıllar olsa da 1980'li yıllar sonrasında düşüş trendinde olduğu görülmektedir. 1970-2015 yılları arasında enflasyonun en düşük olduğu dönem ise Küresel Finansal Kriz'in yaşandığı yıl olarak gözlenmektedir.

Şekil 2 incelendiğinde ise Türkiye'de 2000'li yıllara kadar yaşanan yüksek enflasyon değerleri görülmektedir. 1970 sonrası yükselme eğiliminde olan enflasyon, Petrol Krizi'nin yaşandığı 1974 yılında yüzde 23,8'e kadar yükselmiştir. 1980 yılında –askeri darbenin de etkisiyle- yüzde 94,26 gibi çok yüksek bir orana yükselen enflasyon, bu dönem sonrasında sürekli yüksek bir şekilde ilerlemiştir. 1994 yılında ise enflasyon, yüzde 105,21 gibi bir seviyeye yükselmiştir. 1994 yılında ortaya çıkan Cumhuriyet tarihinin en yüksek cari ve kamu açığı da enflasyonu yükselten önemli etkenlerden biridir. 80'li yıllarda yaşanan olumsuz sosyal ve ekonomik gelişmeler 90'lı yılları da etkileyerek kronik bir enflasyon sorununun ortaya çıkmasına neden olmuştur. 2000'li yıllara kadar yüksek enflasyon oranları görülmeye devam ederken, krizin yaşandığı 2001 yılında ise enflasyonun yüzde 54,4 olduğu görülmektedir. 2004-2015 yılları arasında ortalama yüzde 8 civarında bir enflasyon oranının olduğu gözlenmektedir. Bu dönemde her ne kadar 80'li ve 90'lı yıllara göre daha düşük bir enflasyon oranına sahip olduğu görülse de enflasyon nedeniyle sosyal ve ekonomik faaliyetler olumsuz etkilenmiştir.

Şekil 2. Türkiye Enflasyon Oranları (1965-2015)

Kaynak: OECD, Database (2018)

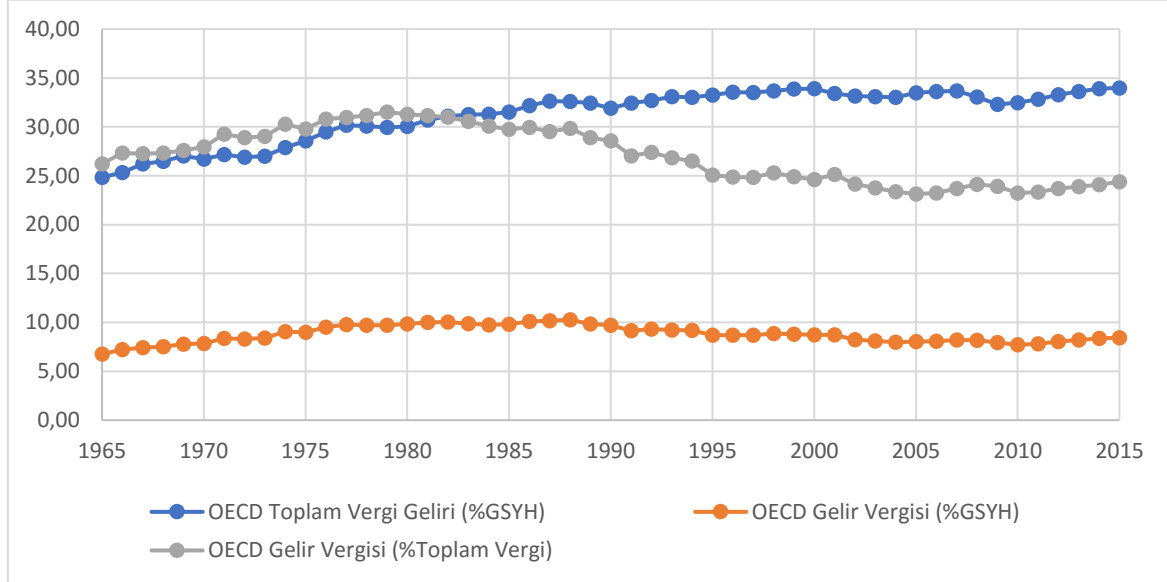
Enflasyonun iktisat politikalarında etkilerinin bulunmasının yanında maliye politikalarına da etkileri oldukça fazladır. Enflasyon, devletin vergi gelirlerini olumsuz etkileyerek, vergi gelirlerinin reel olarak değerinin düşmesine neden olur. Bu duruma *Tanzi Etkisi* denmektedir (Tanzi, 1978: 417-451). Bu açıdan olumsuz etkisi bulunan enflasyonun aynı zamanda bireylerin üzerinde de gelir vergisi açısından olumsuz etkisi bulunmaktadır. Bir bireyin geliri ile fiyatlar genel seviyesi aynı oranda artarsa bireyin geliri değişmemektedir. Nominal gelirin artması bireyin daha yüksek vergi dilimine girmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla reel gelir aynı olmasına rağmen bireyin ödemek zorunda olduğu gelir vergisi oranı artmaktadır. Bu nedenle enflasyon, herhangi bir düzenleme yapılmaksızın vergi yükünde⁵ bir artışa neden olabilmektedir (Rosen, 2002: 366-367). Gelir vergisi yükünün, artan oranlı bir vergi yapısı ve nominal gelirdeki artışın bir sonucu olarak otomatik olarak artması beklenmektedir. Enflasyon ise bunun artışını hızlandırarak gelirlerin nominal olarak artmasına ve bireylerin bir üst vergi dilimlerine girmelerine neden olur. Buna *mali sürüklenme*⁶ adı verilmektedir (Lee, 2009: 4-5).

Şekil 3'te 1965 yılından sonra OECD ülkelerinde vergi yükünün gelişimi görülmektedir. Tabloya göre, II.

⁵ Ülkelerin vergi yapıları gelişmişlik seviyeleri, gelir düzeyleri ve kamu harcama yapılarına göre farklılık gösterebilir. Ülkelerin vergi yapıları karşılaştırılırken baz alınan göstergelerden bir tanesi de vergi yüküdür. Vergi yükü, ülke düzeyinde toplanan vergi gelirlerinin ulusal gelire oranıdır (Şener, 2008: 207).

⁶Mali sürüklenme (fiscal drag) kavramı ilk kez 1962 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde Ekonomik Danışmanlar Konseyi (Council of Economic Advisers) tarafından ortaya atılmıştır.

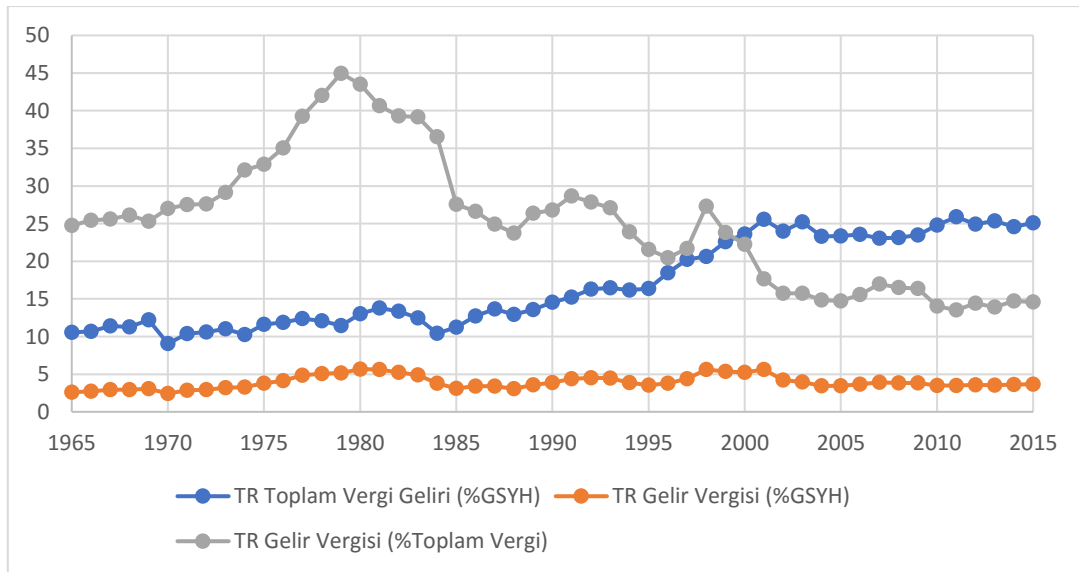
Dünya Savaşı sonrasında ülkelerin askeri harcamaları artmış, bununla beraber kamu harcamaları⁷ da artış göstermiştir. 1970’lerde stagflasyon sorunu ile ortaya çıkan Petrol Krizi nedeniyle ülkelerin vergi gelirlerini arttırma politikaları izlediği görülmektedir. Gelir vergisinin 1970’lerin sonlarında toplam vergi hasılatı içindeki ağırlığının artması da bu dönemde mali sürüklenmenin ortaya çıkması olarak değerlendirilebilir (Messere, 2000:11).

Şekil 3. OECD Ülkelerinde Vergi Yükü (1965-2015)

Kaynak: OECD, Tax Database (2018)

Türkiye’de vergi yükünün gelişimi ise Şekil 4’te görülmektedir. Toplam vergi gelirinin GSYH içindeki payında 1965-1980 yılları arasında herhangi bir değişme olmadığı gözlenmektedir. Toplam vergi gelirleri ve GSYH içindeki gelir vergisi payının ise 1965’ten 1980’li yıllara kadar yükselme eğiliminde olduğu görülmektedir. Bunun nedeni ise bu yıllarda yaşanan Petrol Kriziyle bağlantılı olarak enflasyonun artması, dış ödemeler dengesinin bozulması ve kamu kesimi dış borçlarının artmasıdır (Pamuk, 2017: 241-245). 1980’li yıllardan 2015’e kadar gelir vergisi yükü ve toplam vergi gelirleri içindeki gelir vergisi payı -bazı dönemlerde artsa da- düşme eğilimindedir. Vergi yükü ise 1980 sonrası dönemde, yükselme eğiliminde olmuştur.

Şekil 4. Türkiye’de Vergi Yükü (1965-2015)

Kaynak: OECD, Tax Database (2018)

⁷Ayrıntılı bilgi için bkz. Roubini, N., ve Sachs, J. 1989. *Government spending and budget deficits in the industrial countries*. Economic policy, 4(8), 99-132.

1880-1920 yılları arasında uygulanmaya başlanan gelir vergisi, sonraki dönemlerde OECD ülkelerinin en önemli gelir kaynaklarından biri olmuştur (Lee, 2009: 4-5). OECD ülkelerinin ortalama gelir vergisi yükü Tablo 1’de görülmektedir. OECD ülkelerinin ortalama gelir vergisi yükünün 1970’li yıllardan 1990’lı yıllara kadar artış gösterdiği anlaşılmaktadır. 1965-70 yılları arasında OECD ortalaması yüzde 7,34 iken 1975-80 yılları arasında ortalama yüzde 9,54’e yükselmiştir. Ortalamanın 1980-85 yıllarında yüzde 9,9, 1985-90 yılları arasında ise yüzde 10,03 olduğu görülmektedir. 1970’lerde yüksek enflasyonun bazı ülkelerde gelir vergisi yüküne de yansıdığı değerlendirilebilir. Petrol Krizi’nin etkisiyle gelir vergisi yükünün yükseldiği düşüncesinin yanı sıra bu yıllara kadar ortalama kişi başı gelir seviyelerinin yükselmesi de yükü arttıran etkenlerden olmuştur. Avusturya, Belçika, İsviçre, Lüksemburg ve Yeni Zelanda gibi gelişmiş ülkelerde bu artışın daha keskin olduğu görülmektedir.

OECD ülkeleri arasında 1965 yılında en düşük gelir vergisi yükü, yüzde 1,55 ile Yunanistan’da iken aynı senede en yüksek vergi yükü yüzde 15,97 ile İsveç’tedir. 2015 yılına gelindiğinde ise en düşük gelir vergisi yükü yüzde 1,4 ile Şili’de olurken en yüksek ise yüzde 24,19 ile Danimarka’da gerçekleşmiştir. 1990’lı yıllardan 2015’e kadar olan süreç değerlendirildiğinde ise ülkelerin vergi geliri artmasına rağmen –bazı istisnai durumlar haricindeki vergisi yükü azalma göstermiştir. Bunun nedenlerinden en önemlisi ülkelerin bu yıllarda vergi gelirlerini arttırıcı ancak vergi yükünü düşürücü şekilde izlediği vergi politikalarıdır.

Tablo 1. OECD Ülkeleri Gelir Vergisi Yükü (Gelir Vergisi/GSYH)

	1965-70	1970-75	1975-80	1980-85	1985-90	1990-95	1995-00	2000-05	2005-10	2010-15
A.B.D.	8,27	8,76	8,89	9,83	9,44	9,37	10,61	10	9,43	9,37
Almanya	8,57	9,79	10,74	10,27	10,43	9,74	9,03	8,66	8,66	9,17
Avustralya	6,91	7,65	8,34	9,01	8,9	8,6	9,31	9,6	9,16	9,56
Avusturya	7,32	8,88	11,2	11,93	12,77	11,15	12,32	11,83	10,66	10,54
Belçika	7,41	9,49	13,89	15,26	14,4	13,19	13,71	13,68	12,15	12,46
Çekya	-	-	-	-	-	-	4,36	4,29	3,83	3,52
Danimarka	13,23	20,09	20,42	21,58	23,3	24,34	25,08	24,58	24,32	24,19
Estonya	-	-	-	-	-	-	7,82	6,49	5,69	5,34
Finlandiya	11,16	13,4	14,07	13,43	14,76	14,79	13,81	13,39	12,77	12,6
Fransa	3,81	3,51	4,12	4,82	4,61	4,74	6,02	7,42	7,38	7,91
Hollanda	9,1	9,77	10,38	9,37	8,32	10,1	6,24	5,93	6,76	7,21
İngiltere	10,55	10,78	11,96	9,9	9,08	9,16	8,53	9,43	9,66	9,1
İrlanda	4,72	6,09	7,84	9,92	11,27	11,02	10,03	8,54	8,74	8,71
İspanya	1,85	1,95	3,3	4,62	6,04	7,42	6,97	6,38	6,84	7,28
İsrail	-	-	-	-	-	-	9,37	9,17	7,05	5,51
İsveç	15,97	17,08	18,54	17,72	18,46	17,48	16,22	14,83	13,8	12
İsviçre	6,13	6,93	9,28	9,39	9,43	8,27	8,5	8,55	8,41	8,4
İtalya	2,83	3,07	4,94	7,97	9,16	10,11	10,28	10,11	10,64	11,33
İzlanda	-	-	-	6,32	6,36	8,56	10,68	13,16	13,07	13,09
Japonya	3,74	4,83	5,03	6,34	6,79	7,14	5,31	4,81	5,15	5,29
Kanada	7,09	10,07	10,04	11,02	12,32	13,68	13,27	11,87	11,67	11,1
Kore	-	-	2,05	2,04	2,37	3,37	3,33	2,96	3,55	3,65
Letonya	-	-	-	-	-	-	5,13	5,52	5,6	5,85
Lüksemburg	6,6	6,38	8,94	9,52	8,68	7,42	7,4	6,51	7,55	8,36
Macaristan	-	-	-	-	-	-	6,56	7,14	7,07	5,56
Meksika	-	-	-	-	-	-	-	-	2,17	2,58
Norveç	12,57	12,51	12,57	10,91	10,69	10,3	10,7	10,24	9,29	9,81
OECD Ort.	7,34	8,39	9,54	9,9	10,03	9,31	8,74	8,36	8,08	8,03
Polonya	-	-	-	-	-	-	7,18	4,17	4,77	4,43
Portekiz	-	-	-	-	-	5,2	5,37	5,25	5,29	6,5
Slovakya	-	-	-	-	-	-	4,03	3,23	2,91	2,85
Slovenya	-	-	-	-	-	-	5,68	5,59	5,59	5,41

Şili	-	-	-	-	-	1,02	1,14	1,32	1,12	1,4
Türkiye	2,85	2,94	4,6	5,04	3,3	4,22	4,53	4,5	3,73	3,54
Yeni Zelanda	9,6	13,09	16,73	18,15	17,93	16,25	12,7	14,04	13,84	11,81
Yunanistan	1,55	1,83	1,89	3,2	3,29	3,01	3,98	4,4	4,55	5,51

Kaynak: OECD, Tax Database (2018)

Vergi yükünün artmasına neden olan mali sürüklenme durumunu bir örnekle açıklamak gerekirse, ₺25.000 geliri olduğu farz edilen birisinin, enflasyon olmadığı durumda sonraki yıl geliri de aynı olacağı düşünülmektedir. Eğer bir sonraki yıl enflasyon yüzde 5 yükselirse, bireyin gelirinin -aynı satın alma gücüne sahip olabilmesi için- ₺26.250'ye yükselmesi gerekmektedir. İşverenlerin, enflasyona uygun şekilde ücret artışına gitmesiyle satın alma gücü korunmaya çalışılmaktadır. Satın alma gücünü korumak için ücret artışının enflasyon oranıyla eşit olması gerekmektedir. Eşit olmadığı durumda ise nominal ücret artarken reel ücret aynı kalmaktadır. ₺25.000 geliri olan birey enflasyon oranı kadar yani yüzde 5 zam alırsa yıl sonraki yıl aynı reel gelire sabitken, nominal geliri ₺26.250'ye yükselcektir. Bu durum, nominal gelirindeki artıştan dolayı bireylerin, bir üst vergi dilimine girmesine neden olacaktır (Edizdoğan ve Çetinkaya, 2012: 77-78). Bu da harcanabilir gelirin düştüğünün ve vergi yükünün arttığına göstergesidir. Dolayısıyla vergi eşliğinin⁸ ya da ücret artışlarının enflasyona uyumlu bir şekilde düzenlenmemesi mali sürüklenmenin ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Lee, 2009: 6). Genellikle enflasyonist dönemlerde ortaya çıkan mali sürüklenme, bu şekilde harcanabilir gelirin düşmesine neden olmaktadır. Reel gelirleri artmayan bireyler, daha fazla vergi ödedikleri için harcanabilir gelirlerinin olumsuz etkilenmesi söz konusudur. Bu da tüketim harcamalarının düşmesine ve GSYH'nin azalmasına⁹ yol açmaktadır (Eğilmez, 2016: 146).

Mali sürüklenme, artan oranlı vergi sisteminin¹⁰ ihtiyari (iradi) maliye politikalarla şekillendirilememesinin bir sonucudur. Bireylerin gelirlerinin artması daha yüksek vergi dilimine girmelerine neden olur. Artan oranlı vergi sisteminde ortalama vergi yükü, artan gelirle beraber bir sonraki vergi dilimine girmeyenler için de yükselmektedir. Bunun nedeni ise gelirin vergilendirilebilir kısmının daha yüksek bir oranda vergilendirilmesidir (Prammer ve Reiss, 2015: 29). Ayrıca artan oranlı vergi sistemi, GSMH'ya endekli bir şekilde otomatik dengeleyici (stabilizatör) özelliğine sahiptir. Otomatik dengeleyiciler, uzun vadede talebi engelleyecek şekilde düzenlenebilirler. ABD'de ekonomi, istikrarlı bir fiyatlar genel seviyesi ile büyüdükçe, Federal Vergi Sistemi vergi gelirlerinde yaklaşık yüzde 6 oranında artış oluşturmaktadır. Bu gelir artışı, vergi indirimleri ve tüketici harcamalarının artışlarıyla dengelenmez ise mali sürüklenme ortaya çıkmaktadır (Council of Economic Advisers, 1962: 72-73). Ancak hükümetlerin bu konuda herhangi bir düzenleme yapmayarak mali sürüklenmeyi vergi gelirlerini artırma¹¹ amacıyla kullandığı da düşünülmektedir (Brownlee, 2004: 107).

3. Enflasyon ile Gelir Vergisi Arası İlişkiye Dair Çalışmalar

Enflasyon değerlerinin yüksek olduğu 1970'li yıllardan günümüze kadar olan süreçte, enflasyonun vergilere olan etkisi üzerine geniş bir literatür ortaya çıkmış ancak bu çalışmalar daha çok bu değişkenin hükümetlerin vergi gelirlerini etkilemesi üzerine olmuştur. Enflasyonun gelir vergisi üzerindeki etkisini araştıran çalışmaların ise görüldüğü kadar az sayıda olduğu görülmektedir.

Bu konu özelindeki öncül çalışmalardan Clotfelter (1984), yaptığı betimsel analizde; 1964-1984 yılları arasında Amerika'da enflasyonun bireylerin gelir vergisi dilimlerinde bir üst dilime kaymalarına neden olduğu sonucuna ulaşmıştır. Amerika Birleşik Devletleri için 1947-1981 yılları arasını kapsayan Crane ve Nourzad (1986) tarafından yapılan ekonometrik regresyon analizinde ise enflasyon oranı, vergi kaçakçılığı oranı, reel gelir ve vergi oranları değişken olarak kullanılmıştır. Çalışmada, enflasyon oranının gelir vergisi oranlarını arttırdığı ve bunun da gelir vergisi kaçakçılığına yol açtığı görülmektedir.

Agapitos (1987) tarafından yapılan bir diğer çalışmada, 1972-1986 yılları arasında Yunanistan'da enflasyonun kişisel gelir vergisi üzerindeki etkisi ölçülmüştür. İstatistiksel ölçümlere yöntemlerinden yararlanan araştırmada, kişisel gelir vergisi, reel gelir ve enflasyon değişkenleri kullanılmıştır. Çalışmada baz alınan yıllarda mali sürüklenmenin olduğu, enflasyonun vergi yükünü olumsuz etkilediği saptanmıştır. Enflasyonun vergi dilimleri üzerindeki etkisini araştıran bir çalışma da Saez (2001) tarafından yapılmıştır. ABD için 1979-1981 yılları arasının baz alındığı ve regresyon analizinin yapıldığı çalışmada, vergilendirilebilir gelir, ücretler ve vergi dilimi değişkenleri kullanılmıştır. Çalışma, gelir vergisi dilimlerinin enflasyon ile birlikte arttığını ortaya koymaktadır.

Heinemann (2000), yaptığı çalışmada 1979-1996 yılları arasında OECD ülkelerini baz almıştır. Gelir vergisi,

⁸ Vergi yükünün azaltılarak eşitsizliklerin giderilmesi bakımından uygulanan sınırlı oranı (Aydın ve Tan, 2016: 133).

⁹ Eğilmez (2016: 146)'in tanımlamasına göre mali sürüklenme, vergi gelirlerindeki ekonomik artışın ters etki yaratarak büyüme hızını düşürmesidir.

¹⁰ Artan oranlı tarife, vergi matrahının artmasıyla beraber vergi oranında da artışın olduğu vergilendirme sistemidir (Aktan, 2002: 2).

¹¹ Enflasyonun devletler tarafından bir gelir unsuru olarak görüldüğü düşünülmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Friedman, M. 1971. *Government revenue from inflation*. Journal of Political Economy, 79(4), 846-856.

büyüme ve enflasyon oranlarının ekonometrik regresyon analiziyle değerlendirildiği çalışmada, fiyat istikrarının olduğu durumlarda da mali sürüklenmenin görülebileceği saptanmıştır. 1999-2003 yılları için İspanya’da istatistiksel mikro simülasyon yöntemi ile yapılan çalışmada, enflasyonun gelir vergisi üzerinde yarattığı etki araştırılmıştır. Fuenmayor vd. (2003) tarafından enflasyon, gelir vergisi ve vergi yükü değişkenleri kullanılarak yapılan çalışma, vergi kuralları enflasyon etkisi düşünülerek düzenlenmediğinde mali sürüklenmenin ortaya çıkacağını göstermektedir.

Immervoll (2005) tarafından Hollanda, Almanya ve Birleşik Krallık için yapılan bir çalışmada enflasyon, gelir vergisi, vergi yükü, hane halkı geliri ve sosyal katkı payları değişkenleri ile istatistiksel mikro simülasyon yöntemi kullanılarak mali sürüklenme test edilmiştir. Enflasyonun neden olduğu mali sürüklenmenin vergi yükü artırarak hane halkı gelirini azalttığı sonucuna ulaşılmıştır. Enflasyonun kişisel gelir vergisi üzerindeki etkisini araştıran bir diğer çalışmada ise Levy vd. (2010) tarafından yapılmıştır. Brezilya için yapılan çalışmada 2003-2008 yılları arasında enflasyon ile kişisel gelir vergisi değişkenleri baz alınarak istatistiksel mikro simülasyon yöntemi kullanılmıştır. Çalışmadaki bulgularda, vergi kuralları enflasyona göre düzenlenmediği takdirde enflasyonun vergi yükünü arttıracağı öne sürülmüştür.

1947-2016 yıllarını kapsayan benzer bir çalışma da Amerika Birleşik Devletleri için Keinsley ve Wu (2018) tarafından gerçekleştirilmiştir. Vektör otoregresif model yönteminin kullanıldığı bu çalışmada, enflasyon, GSYH deflatörü, nüfus, kişi başı gelir büyüme oranı ve vergi geliri değişkenleri kullanılmıştır. Çalışmada vergi oranları ile ekonomik büyüme arasında istatistiksel olarak anlamlı bir etkileşime rastlanmamıştır.

4. Enflasyon, İktisadi Büyüme Değerleri ve Kişi Başı Gelir Arası İlişki

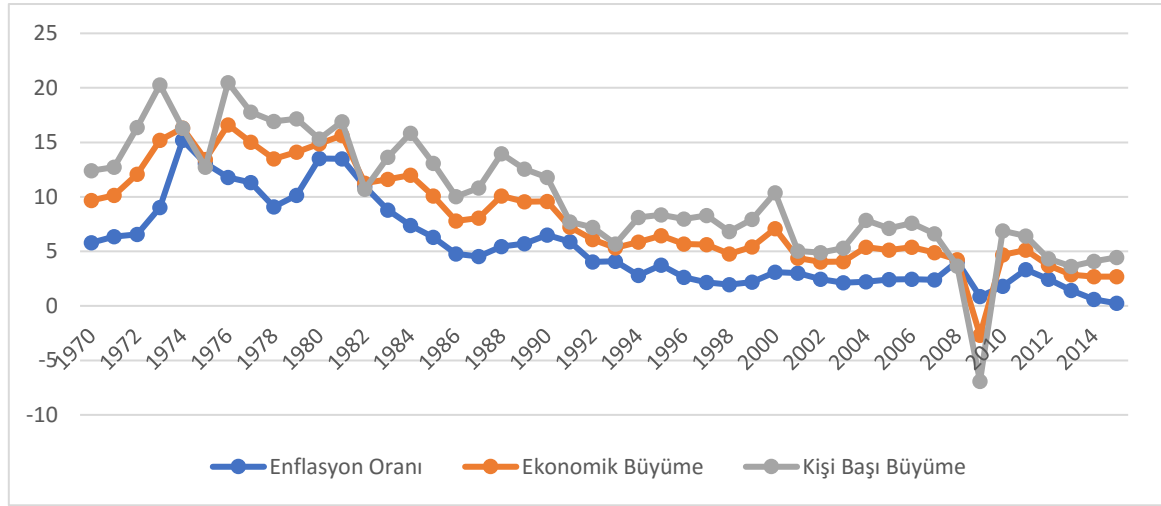
Fiyat istikrarı ve iktisadi büyümenin makroekonomik hedeflerin en önemlilerinden olduğu söylenebilir. Yapılan bazı akademik çalışmalarda enflasyonun ekonomik büyümeyi olumlu etkilediği tespit edilirken bazı çalışmalarda ise enflasyonun ekonomik büyümeyi olumsuz yönde etkilediği sonuçlarına rastlanmaktadır. Özellikle yakın dönem çalışmaların ekseriyetinde, düşük enflasyon oranı ve sürdürülebilir yüksek büyümenin makroekonomi politikaları açısından temel amaç haline geldiği yorumu yapılabilir.

Yüksek enflasyonun olumsuz etkilerinden en önemlisi üretimde verimliliği etkilemesidir. Enflasyon, gelecekte belirsizliğe yol açarak yatırımların düşmesine neden olabilir. Yatırımların düşmesiyle üretim olumsuz olarak etkilenir ve bu da büyümenin engellenmesine neden olur. Aynı zamanda yüksek enflasyon ile ortaya çıkan belirsizlik, ekonomik aktörlerin piyasayı iyi okuyamamasına neden olabilir. Bu da ekonomik büyümeyi olumsuz etkileyecek faktörlerden biridir (Blanchard, 2006: 31-537). Yüksek enflasyonun¹² olduğu bir ekonomide bireyler, ellerindeki paranın değer kaybetmekte olduğunu düşünerek tasarrufa değil de tüketime yönelecektir. Bu da kişi başı geliri olumsuz olarak etkileyebilir.

Enflasyon ile büyüme arasındaki ilişki üzerine çalışmalar, II. Dünya Savaşı sonrası ülkelerde görünen yüksek enflasyon oranları nedeniyle artış göstermektedir. Bu dönemde Keynesyen politikaların ön planda olmasıyla yüksek enflasyon oranlarının bir sorun olarak algılanmadığı düşünülmektedir. Özellikle Phillips Eğrisi¹³’nin, 1970’lerde yaşanan stagflasyon sorununa kadar makroekonomi politikalar açısından önemli bir araç olduğu anlaşılmaktadır (Bruno ve Easterly, 1996: 139-146). 1970’li yıllarda -1990’lı yılların aksine- ülkelerde yüksek enflasyon oranları ortaya çıkmaya devam ederken büyüme hızlarında düşüş yaşandığı görülmektedir.

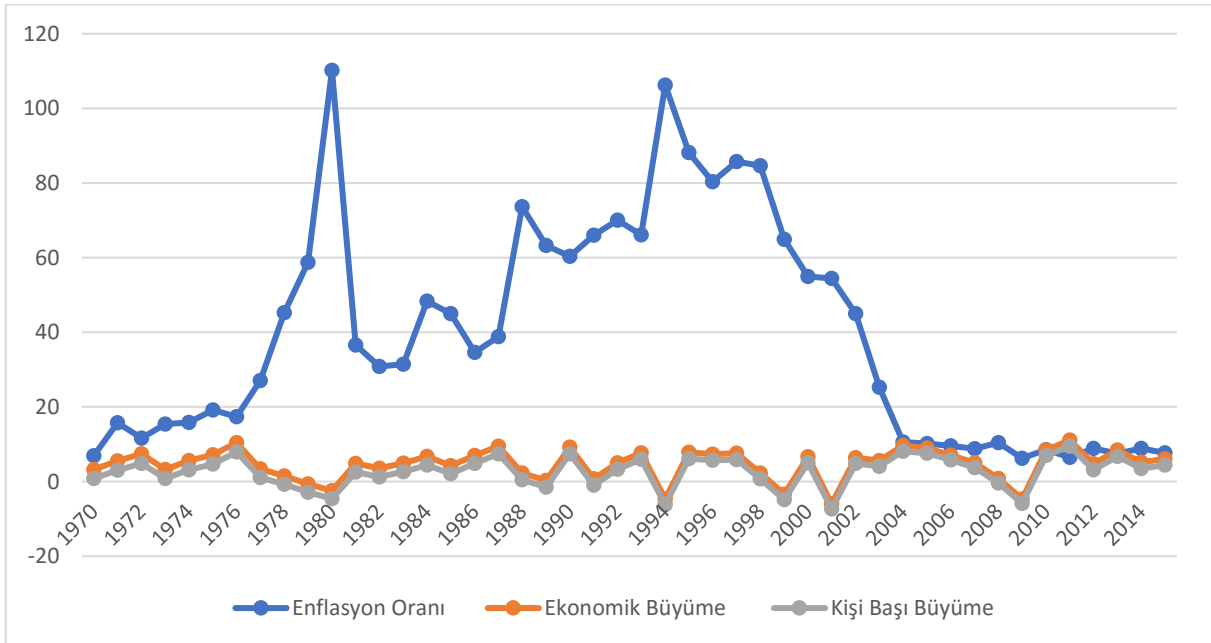
¹² Günümüze yakın olarak benzeri bir durum Venezuela’da görülmektedir. IMF (International Monetary Found) verilerine göre 2017 yılında enflasyon oranı yüzde 1090 olarak hesaplanmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Nelson, Rebecca M. 2018. *Venezuela’s Economic Crisis: Issues for Congress*. Washington D.C.: Library of Congress, Congressional Research Service.

¹³ Phillips Eğrisi; enflasyon ve işsizlik arasındaki ters yönlü ilişkiyi göstermektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Blanchard, O. 2006. *Macroeconomics*. New Jersey: Pearson Prentice Hall.

Şekil 5. OECD Ülkeleri Enflasyon ve Büyüme Oranları (1970-2015)
Kaynak: WDI, World Bank Development Indicators (2018)

OECD ülkelerinin 1970-2015 yılları arasındaki enflasyon oranı, ekonomik büyüme ve kişi başı büyüme oranı Şekil 5'te görülmektedir. 1970 sonrası yaşanan stagflasyon sorunu, büyüme oranlarının da olumsuz olarak etkilenmesine neden olmuştur. 1974 yılında OECD ülkelerinin enflasyon ortalaması yüzde 14'e yükselirken 1980 yılında ise yüzde 14,72'ye kadar çıktığı görülmektedir. 1974 yılında enflasyon oranının yüksek olduğu senede ekonomik büyüme oranının ve kişi başı büyüme oranının sert düşüş yaşadığı gözlenmektedir. 1980-90 yılları arasında inişli çıkışlı hareket eden OECD ülkeleri ortalama enflasyon oranı, büyüme oranı ve kişi başı büyüme oranının, 1990 sonrası belirli bir dengede hareket ettiği anlaşılmaktadır. 2009 yılına gelindiğinde ise Küresel Finans Krizi nedeniyle OECD ülkeleri ortalama enflasyon oranının yüzde 1-2'lerde olurken, ortalama ekonomik büyüme oranının ve kişi başı büyüme oranının sert şekilde düşüş göstererek negatif olduğu görülmektedir. 1970-2015 yılları arasındaki süreç incelendiğinde ise OECD ülkelerinde enflasyon oranı, ekonomik büyüme ve kişi başı büyüme oranlarının düşme eğiliminde olduğu görülmektedir.

Şekil 6. Türkiye Enflasyon ve Büyüme Oranları (1970-2015)
Kaynak: WDI, World Bank Development Indicators (2018)

1970-2015 yılları arasında Türkiye'nin enflasyon ve büyüme oranları Şekil 6'da görülmektedir. 1974 yılında petrol fiyatlarının yükselmesi -ithalatta önemli bir paya sahip olduğu için- enflasyonist bir baskıya neden olmuştur. 1970-76 yılları arasında yüzde 15 dolaylarında olan enflasyonun, 1977 yılından sonra hızla yükselerek 1980 yılında yüzde 110 seviyesine kadar çıktığı görülmektedir. 1970-76 yılları arasında ekonomik büyüme ortalaması yüzde 5,7 ve kişi başı büyüme ortalaması yüzde 3,7 olurken 1976-80 yılları arasında ise ekonomik büyüme

ortalaması yüzde 2,4'a, kişi başı büyüme ortalaması ise yüzde 0,1'e gerilediği gözlenmektedir. Bu yıllardan itibaren 2000'li yıllara kadar yüksek enflasyon oranları görülmeye devam ederken ekonomik büyüme ve kişi başı büyüme inişli çıkışlı bir grafik sergilemektedir. 2001 yılında yaşanan kriz sonrası uygulanan programlarla¹⁴ enflasyon oranlarında düşüş olduğu gözlenirken 2004 yılında yüzde 10,5'e kadar gerilediği görülmektedir. Kriz etkisiyle 2001 yılında yüzde eksi 6,6 oranında ekonomik küçülme görülürken kriz sonrası 2002-2007 yılları arasında yüzde 7,1 ekonomik büyüme ortalamasıyla- istikrarlı bir ekonomik büyüme gözlenmektedir. Küresel Finans Krizi'nin etkisiyle 2008 ve 2009 yılında ekonomik büyüme sırasıyla yüzde 0,8 ve yüzde eksi 4,7 olurken, enflasyon oranı 2009 yılında yüzde 6,2 olduğu anlaşılmaktadır. Kriz sonrası dönemde ise 2010-2015 yılları arasındaki ortalama enflasyon oranı yüzde 7,8, ortalama ekonomik büyüme yüzde 7,3 iken ortalama kişi başı büyüme ise yüzde 5,9 düzeyindedir.

5. Enflasyon ile Ekonomik Büyüme Arası İlişkiye Dair Çalışmalar

Tarihi gelişim süreçleri incelendiğinde, iktisat literatüründe enflasyon ile ekonomik büyüme arası ilişkiye odaklanan çalışmaların önemli bir yer işgal ettiği görülmektedir. Özellikle II. Dünya Savaşı sonrası yüksek enflasyon oranlarının görülmesi sonrasında konuyla ilgili çalışmalar artmıştır. 1980'lere kadar yapılan çalışmalarda enflasyonun ekonomik büyümeyi olumlu etkilediğine dair görüşler hâkim olurken bu yıllardan itibaren yapılan çalışmalarda ise enflasyonun ekonomik büyümeyi olumsuz yönde etkilediğine dair bulgular ve yorumlar ağırlık kazanmıştır.

Lucas (1973), en küçük kareler yöntemini kullanarak 1951-1967 yılları için 18 ülkenin enflasyon ile ekonomik büyüme oranlarını karşılaştırmıştır. Çalışmadaki sonuçlara göre ABD gibi gelişmiş ülkelerde enflasyon ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki pozitif yönde iken Arjantin gibi gelişmekte olan ülkelerde ise enflasyon ile ekonomik büyüme arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı tespit edilmiştir. 1950-1977 yılları arası için 47 ülkenin baz alındığı bir diğer çalışmada ise regresyon yöntemiyle enflasyonun büyüme üzerinde olumsuz bir etki yarattığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmadaki bulgulara göre enflasyon oranındaki yüzde 1'lik yükselme ekonomik büyümeyi yüzde eksi 0,57 etkilemektedir (Kormendi ve Meguire, 1985:141-163).

Barro (1995), yaptığı çalışmada enflasyon ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi ampirik olarak incelemiştir; 1960-1999 yılları arasında kapsayan çalışmada, 100'den fazla ülkeyi inceleyerek enflasyonun ekonomik büyümeyi olumsuz yönde etkilediğini tespit etmiştir. Benzer bir çalışmada ise Barro ve Sala-i Martin (1995), istatistiksel olarak enflasyon ile ekonomik büyüme arasında negatif bir ilişkinin olduğuna bulgularında rastlarken yüzde 10'luk bir enflasyon oranının ekonomik büyümeyi yılda yüzde 0,2 ile yüzde 0,3 oranında düşürdüğünü belirtmiştir. 20 OECD ülkesi için 1974-1991 yıllarını kapsayan yapılan çalışmada Alexander (1997), panel veri analizi yöntemiyle enflasyon ile ekonomik büyüme oranlarını karşılaştırarak olumsuz bir ilişki olduğunu bulmuştur.

Ghosh ve Philips (1998), panel veri analizi yöntemiyle enflasyon ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi incelemiştir. 1960-1996 yılları arasında IMF (International Monetary Found) üyesi ülkelerin enflasyon ve ekonomik büyüme değişkenlerinin test edildiği çalışmada, ortalama olarak enflasyonun yüzde 10'dan yüzde 20'ye yükselmesinin ekonomik büyümeyi yüzde 0,3-0,4 arasında azalttığı, ortalama olarak enflasyonun yüzde 20'den yüzde 40'a yükselmesinin ekonomik büyümeyi yüzde 0,8 azalttığı tespit edilmiştir.

Mallik ve Chowdbury (2001), yaptıkları çalışmada Pakistan (1957-1997), Sri Lanka (1966-1997), Bangladeş (1974-1997) ve Hindistan (1961-1997) ülkeleri için enflasyon ve büyüme oranlarını regresyon analizi yöntemiyle değerlendirmiştir. Çalışmada enflasyon ve ekonomik büyüme oranı arasında pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. David, Pedro ve Paula (2005), 138 gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeyi baz alarak 1950-2000 yılları için geniş kapsamlı bir çalışma yapmıştır. Panel veri analizinin yapıldığı çalışmada enflasyon eşik değeri olarak yüzde 19,16 tespit edilmiştir. Enflasyon oranı bu eşik değeri altında gerçekleştiğinde ekonomik büyümeyi etkilemezken eşik değeri üzerinde gerçekleştiğinde ise ekonomik büyümeyi negatif olarak etkilemektedir. Ayrıca çalışmada bir başka tespit edilen unsur ise gelişmiş ülkeler için yüzde 2,57 ve yüzde 12,61 eşik değerleri bulunmuştur.

Mishchenko vd. (2018) tarafından IMF (International Monetary Found) ülkeleri için 2010-2017 yıllarını kapsayarak yapılan bir diğer çalışmada, regresyon yöntemiyle reel gsyih büyüme oranı ile enflasyon oranı ilişkisi test edilmiştir. Çalışma sonuçlarına göre, 157 IMF (International Monetary Found) ülkesinin yüzde 6 ve üzeri bir enflasyona sahip olmasının, ekonomik büyümeyi yavaşlattığı veya azalttığı tespit edilmiştir.

6. Türkiye'de Gelir Vergisi Tarifeleri, Küreselleşme ve Mali Performansın Tarihsel Gelişim Süreci

Türkiye'de uygulanan gelir vergisi tarifesi 1950 yılından günümüze değin politik karar alıcılar¹⁵ eliyle çeşitli

¹⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Pamuk, Ş. 2017. *Türkiye'nin 200 Yıllık İktisadi Tarihi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

¹⁵ Politik istikrar, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler için önemli bir unsurdur. Ayrıntılı bilgi için bkz. Esener, S. Ç., Biber, A. E., ve Darıcı, B. 2017. *Orta Gelir Seviyesindeki Ülkelerde Kamusal Risk, Bürokratik Yapı ve Fiziki Sermayenin Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkileri*. Maliye Dergisi, 173: 362-386.

değişimlere tabi tutulmuştur. Özellikle görece yakın dönem sayılabilecek son çeyrek asırlık gelişim göz önünde bulundurulduğunda *-Avrupa Birliği standartlarına uyum süreçlerinin de etkisiyle-*, vergilemede sadeleştirme çabaları hız kazanmıştır. 1987 yılı ve müteakip dönem Türk Vergi Sistemi içerisinde gelir vergisi açısından küreselleşmenin etkilerini net olarak görebileceğimiz asıl sürecin de başlangıcıdır. Çünkü bu dönem ile birlikte her yılın tarife değerlerinin ilgili yılın yeni ekonomik makro büyüklüklerine uyarlanmaya başladığı; bunun öncesinde ise yıllara yaygın bir uygulamanın var olduğu göze çarpmaktadır. Bu doğrultuda, incelenmesi düşünülen sürecin bir nevi yapısal kırılma ve dönüşüm süreci olarak da görülen 1987-1988 yani uluslararası entegrasyonun başlangıcı ya da ticari liberalizasyon dönemi olarak ele alınması kanaati oluşmuştur.

Tablo 2. Türkiye’de Uygulanan Gelir Vergisi Tarifeleri (1950-2018)

Yıllar	Dilim Sayısı	Artma Oranı	Uzunluk Farkı (000 TL)	İlk dilime uygulanan vergi oranı (%)	Son dilime uygulanan vergi oranı (%)	Yükseklik farkı
1950	7	-	-	15	45	30
1958	7	-	-	15	60	45
1961	7	10,10,10,10,10,10	215	10	70	60
1963-1980	10	5,5,5,10,10,10,5,5,3	282,5	10	68	58
1981	6	5,5,10,10,5	9.000	40	75	35
1982	6	5,5,10,10,5	9.000	39	74	35
1983	6	5,8,10,10,5	9.000	36	74	38
1984	6	5,8,10,10,5	9.000	30	68	38
1985	6	5,8,10,10,5	9.000	25	63	38
1986	6	5,5,5,5,5	45.000	25	50	25
1987	6	5,5,5,5,5	45.000	25	50	25
1988	6	5,5,5,5,5	75.000	25	50	25
1989	6	5,5,5,5,5	90.000	25	50	25
1990	6	5,5,5,5,5	120.000	25	50	25
1991	6	5,5,5,5,5	180.000	25	50	25
1992	6	5,5,5,5,5	300.000	25	50	25
1993	6	5,5,5,5,5	480.000	25	50	25
1994	7	5,5,5,5,5	2.325.000	25	55	30
1995	7	5,5,5,5,5	4.830.000	25	55	30
1996	7	5,5,5,5,5	9.300.000	25	55	30
1997	7	5,5,5,5,5	15.500.000	25	55	30
1998	7	5,5,5,5,5	23.250.000	25	55	30
1998	6	5,5,5,5,5	15.000.000	20	45	25
1999	6	5,5,5,5,5	48.000.000	15	40	25
2000	6	5,5,5,5,5	60.000.000	15	40	25
2001	6	5,5,5,5,5	67.200.000	15	40	25
2002	6	5,5,5,5,5	91.200.000	15	40	25
2003	6	5,5,5,5,5	115.000.000	15	40	25
2004	6	5,5,5,5,5	134.000.000	15	40	25
2005*	5	5,5,5,5,5	71.400.000	15	35	20
2006	4	5,7,8	33.000.000	15	35	20
2007	4	5,7,8	35.500.000	15	35	20
2008	4	5,7,8	36.900.000	15	35	20
2009	4	5,7,8	41.300.000	15	35	20
2010	4	5,7,8	41.200.000	15	35	20
2011	4	5,7,8	43.600.000	15	35	20
2012	4	5,7,8	48.000.000	15	35	20
2013	4	5,7,8	49.300.000	15	35	20
2014	4	5,7,8	49.000.000	15	35	20
2015	4	5,7,8	54.000.000	15	35	20
2016	4	5,7,8	56.400.000	15	35	20
2017	4	5,7,8	57.000.000	15	35	20

2018	4	5,7,8	65.200.000	15	35	20
------	---	-------	------------	----	----	----

Kaynak: 1950-1986 için Yılmaz, “Türkiye’de Gelir Vergisi Tarifesinde Meydana Gelen Değişikliklerin Vergilendirmede Adalet İlkesi Bakımından Değerlendirilmesi,” Marmara Üniversitesi İİBF. Dergisi. Cilt: XXI, Sayı: I, 2006, s.255–257’den yararlanılmıştır. 1987-2018 bilgi ve verileri ise Gelir İdaresi Başkanlığı resmi internet sitesi ile 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu’nda değişiklik yapan kanun, tebliğ ve Bakanlar Kurulu Kararları üzerinden tarafımızca derlenmiştir.

* 2005 yılı itibariyle TL’den altı sıfır atılmış olmasına karşın çalışma denkleğın bozulmamasına adına seri eski değeri büyüklükleriyle sürdürülmüştür.

Bilindiğı üzere, Türkiye 24 Ocak 1980’de aldığı ekonomik kararlarla, daha önce uyguladığı içe dönük ithal ikameci politikalarından, dış rekabete açılan ihracata yönelik politikalara geçmiş ve dünyada yaşanan gelişmelere uyum sağlamaya çalışmıştır. 1989 yılında Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar ile sermaye hareketlerinin serbestleştirilmesi ve Türk Lirası’nın konvertibl hale dönüştürülmesi hükme bağlanmış, 1995’teki Dünya Ticaret Örgütü üyeliğı ve 1996’da imzalanan Gümrük Birliğı ile bu süreç pekişmiştir. Söz konusu dışa açılma politikaları ile gerek ihracat gerekse ithalat önemli ölçüde artmış ancak 1994, 2000-2001 ve 2008 krizleri ile sınıanan ülke ekonomisinin büyüme değeri sektöre uğramıştır. Bir diğer bakış açısıyla, Türkiye’nin artan ihracat, ithalat, borçlanma değeri hemen her vergi türünde de artış veya değışikliklerin yaşanmasının yolunu açmıştır. Hem kriz deneyimleri hem de sonrasında yapılan regülasyonlar ile iktisadi ve mali politikalarda tecrübe kazanılmaya çalışılmış, vergi politikaları da yaşanan bu gelişmelerle eşgüdüm içerisinde kendi gelişimini sürdürmüştür.

Küreselleşmenin sözü edilen etkilerini gelir vergisi tarifesinin gerek uzunluk gerekse de yükseklik farklarında görmemiz mümkündür. Her iki göstere açısından da var olan aşırı dengesizlikler özellikle son çeyrek asırlık süreçte giderilmeye çalışılmıştır. Elbette dolaylı-dolaysız vergi alanlarındaki birtakım temel olumsuzluklar giderilmeden bir otomatik istikrar sağlayıcı (stabilizatör) olarak gelir vergisi tarifesi tek başına sınırlı etki gösterecek olsa da var olan çaba dikkat çekicidir. En az geçim indirimi, ayırma kuramı, sübvansiyonlar ve benzeri araçlarla dönem dönem desteklenmeye çalışılan sistem, günümüzde, sadeleştirme ve muhtemelen tasarrufların birikimi amaçlarını da öneleyerek özellikle üst gelir seviyesinde (2005 yılından bu yana) en düşük vergi oranlarının uygulanmasını hedef almıştır. Bu anlamda, konunun gelir dağılımı ve eşitlik tarafından önce (Türkiye ilgili yıllara dair uzun dönemli seyirde 0.40-0.45 aralığında gezen bir GINI değeri sahiptir) etkinlik ve ekonomik büyüme hedeflerine yönelmesi, son dilime uygulanan vergi oranlarındaki sürekli düşüşlerin bir açıklayıcısı olarak da düşünülebilir.

Öte yandan, yine son çeyrek asırda OECD trendleri de lafzi olarak dolaylı vergilerin azaltılmasından yanayken uygulamada hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde mal ve hizmetler üzerine gün geçtikçe daha fazla odaklanıldığı savunulabilir. Zarar verici vergi rekabeti olgusu nedeniyle vergi harcamalarını artıran ve aynı nedenle vergi erozyonu sorunlarıyla yüzleşen ülkeler, gerek yurtiçi tasarrufları güçlendirmek gerekse uluslararası sermayeyi ülke içine çekmenin bir yolu olarak Gelir ve Kurumlar Vergisinde bir *dibe doğru yarışa (race to the bottom)* girişmişlerdir.¹⁶ Tıpkı dünyada olduğu gibi söz konusu gelişmeler nedeniyle yaşanan vergi kayıpları, Türkiye’de de kamu maliyesi ve maliye politikalarının belirlenmesi açısından büyük birer meydan okuma olarak sistemin önünde engel teşkil etmeye devam etmektedir. Sadelik ve basitlik açısından bakıldığında ise Tablo 2’deki dilim sayısı ve artış oranlarındaki değışimler sistemin görece modernize edildiğı izlenimini vermektedir.

7. Türkiye’de Gelir Vergisi Politikaları ile Makroekonomik Büyüklükler Arası İlişki ve Mali Sürüklenme Etkisi

Türkiye’de önceki bölümde değinilen gelir vergisi tarife değışimlerindeki tarihi gelişimin enflasyon ve dolaylı olarak büyüme oranları üzerindeki olası etkilerini irdelemek ve varsa ülkedeki mali sürüklenme etkisini analiz edebilmek amacıyla aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

¹⁶ Vergi rekabeti, üretim faktörleri için ülkeyi cazip hale getirmek üzere efektif vergi oranlarının düşürülmesidir. Bu olgu, üretim faktörlerinin, ülkeler arasında hareketli olması sebebiyle ortaya çıkmakta ve kamu kaynağı açısından etkisizlik yaratarak vergi oranları ve dolayısıyla da kamu gelir ve harcamalarında düşüşlere neden olmaktadır. Vergilemede oluşan erozyon nedeniyle, ülkelerarası kamusal hizmet kalitesinde farklılaşmalara yol açan ve *dibe doğru yarış* olarak adlandırılan söz konusu kavram nedeniyle *-iktisat ve işletmenin bilinen yazınınun aksine-*, rekabet her zaman olumlu sonuçlar doğuramayabilmektedir.

Tablo 3. Türkiye’de Mali Sürüklenme Etkisinin Analizi (1987-2018)

Yıllar	İlk Tarife Dilim Değerleri (Milyon TL)	Son Tarife Dilim Değerleri (Milyon TL)	Uzunluk Farkı (Milyon TL)	Takip Eden Yılda İlk Tarife Dilimi Değişimleri (%)	Takip Eden Yılda Son Tarife Dilimi Değişimleri (%)	Enflasyon Oranı	Büyüme Oranı	Kişi Başı Büyüme Oranı
1987	3	48	45			38,8	9,5	7,4
1988	5	80	75	66,7	66,7	73,7	2,3	0,4
1989	6	96	90	20,0	20,0	63,3	0,3	-1,5
1990	8	128	120	33,3	33,3	60,3	9,3	7,4
1991	12	192	180	50,0	50,0	66,0	0,7	-1,0
1992	20	320	300	66,7	66,7	70,1	5,0	3,3
1993	32	512	480	60,0	60,0	66,1	7,7	5,9
1994	75	2.400	2.325	134,4	368,8	106,3	-4,7	-6,2
1995	150	4.980	4.830	100,0	107,5	88,1	7,9	6,2
1996	300	9.600	9.300	100,0	92,8	80,3	7,4	5,7
1997	500	16.000	15.500	66,7	66,7	85,7	7,6	5,9
1998*	875	20.000	19.125	75,0	25,0	84,6	2,3	0,7
1999	2.000	50.000	48.000	128,6	150,0	64,9	-3,4	-4,9
2000	2.500	62.500	60.000	25,0	25,0	54,9	6,6	5,0
2001	2.800	70.000	67.200	12,0	12,0	54,4	-6,0	-7,4
2002	3.800	95.000	91.200	35,7	35,7	45,0	6,4	4,9
2003	5.000	120.000	115.000	31,6	26,3	25,3	5,6	4,1
2004	6.000	140.000	134.000	20,0	16,7	10,6	9,6	8,1
2005**	6.600	78.000	71.400	10,0	-44,3	10,1	9,0	7,6
2006	7.000	40.000	33.000	6,1	-48,7	9,6	7,1	5,8
2007	7.500	43.000	35.500	7,1	7,5	8,8	5,0	3,8
2008	7.800	44.700	36.900	4,0	4,0	10,4	0,8	-0,4
2009	8.700	50.000	41.300	11,5	11,9	6,3	-4,7	-5,9
2010	8.800	50.000	41.200	1,1	0,0	8,6	8,5	7,0
2011	9.400	53.000	43.600	6,8	6,0	6,5	11,1	9,5
2012	10.000	58.000	48.000	6,4	9,4	8,9	4,8	3,2
2013	10.700	60.000	49.300	7,0	3,4	7,5	8,5	6,7
2014	11.000	60.000	49.000	2,8	0,0	8,9	5,2	3,5
2015	12.000	66.000	54.000	9,1	10,0	7,7	6,1	4,4
2016	12.600	69.000	56.400	5,0	4,5	7,8	3,2	1,6
2017	13.000	70.000	57.000	3,2	1,4	11,9	7,4	5,8
2018	14.800	80.000	65.200	13,8	14,3			

Kaynak: 1987-2018 verileri Gelir İdaresi Başkanlığı internet sitesi ile 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu 'nda değişiklik yapan kanun, tebliğ ve Bakanlar Kurulu Kararları üzerinden tarafımızca derlenmiştir. Enflasyon, toplam ve kişi başı büyüme değerleri ise IMF (IFS) ve Dünya Bankası (WDI) veri tabanından elde edilmiştir.

* 1998 yılının ilk ve ikinci yarısında farklı tarifeler uygulanmıştır. Çalışmamızda ilk altı aylık tarifenin ilk ve son dilimlere uygulanan miktarları (750.000.000 ve 24.000.000.000 TL) ile ikinci yarısındaki (1.000.000.000 ve 16.000.000) değerlerin ortalaması alınmıştır.

** 2005 yılı itibarıyla TL'den altı sıfır atılmış olmasına karşın çalışma denkleminin bozulmaması adına seri eski değer büyüklükleriyle sürdürülmüştür.

Tablo 3'te yer alan 1988-2017 yılları arası ilk ve son tarife dilimlerinde yaşanan değişiklikler bir bütün olarak değerlendirildiğinde, özellikle ilk tarife dilimindeki değişimlerin enflasyonla uzun dönemli bir uyum içerisinde olduğu; buna karşın, en üst gelir grubunu kapsayan son tarifenin ise 2002 yılından sonra enflasyonla görece uyumlu hale geldiği görülmektedir.¹⁷ Bu anlamda, tarife düzenlemelerinde, daha çok sayıda gelirlinin bulunduğu grupların vergilendirilmesinin önemsendiği ya da bu alana daha çok odaklanıldığı yorumu yapılması mümkündür. Bir diğer deyişle, TÜİK analizlerinde sıklıkla yer alan gelirin en üst yüzde 20'lik dilimindeki küçük nüfus grubunun gelir vergisi tarifesi zaman ve mekâna bağlı değerlendirildiğinde görece düzensiz bir seyir izlemiştir. 2005 ve 2006 yıllarında uygulanan en üst gelir dilimine ait tarifelerdeki önemli indirimler sonrasında geçmiş yıllardaki gibi büyük hareketlilikler yaşanmamış ve trend ufak değişikliklerle de olsa benzer bir yapıya büründürülmüştür.

Özellikle 2006 yılı sonrasında ise mali yönetimin gerçekleşen enflasyonla mı yoksa OVP ve OVMP gibi resmî

¹⁷ Sözü edilen gelişmenin daha kolay görülebilmesi amacıyla Tablo 2'de tarafımızca derlenen verilerden yararlanılarak oluşturulan Ek 1 ve Ek 2'deki grafikler yol gösterici olabilir.

belgeler üzerinde planlanan enflasyon değerleriyle mi hareket ettiği tartışmaları gün yüzüne çıkmıştır. Çünkü gerçekleşen yerine hesaplanan enflasyon ile hareket edilmesi durumunda, konu özelinde artan oranlı tarife olarak ele aldığımız bu otomatik stabilizatörün işlevselliğine de sekte vurulabileceği değerlendirilmektedir.¹⁸ Yine böyle bir durum, özellikle enflasyonun üzerinde aşırı tarife dilim yükselimleri ile iktisadi büyüme değerlerini yavaşlatarak veya durdurarak ekonomiyi durgunluğa itebilir. Mali sürüklenme olarak da yorumlanan bu olgunun kısmen veya tamamen ortaya çıktığı düşünülen dönemler Tablo 3'ün son beş sütununda (ilişkilendirildiği enflasyon ve büyüme değerleriyle birlikte) koyu renklerle gösterilmiştir. Buna göre, özellikle bazı kriz ve sonrası dönemler (1994, 2009) ile doğal afet (1999 Depremi) gibi gelişmeler sözü edilen etkinin yoğun olarak hissedildiği zamanlar olmuştur. Bunun yanı sıra serbest piyasa ekonomisi, finansal entegrasyon ve neoliberalizme geçiş yıllarının hemen hemen başlangıcı sayılan 1988 ile ele alınan yıllar arasındaki en yüksek büyüme hızının yakalandığı görece yakın bir dönem olan 2011 yılını müteakiben de benzer bir etkiyle karşılaşmıştır.

8. Sonuç ve Değerlendirme

Türkiye'nin son otuz yılı aşkın dönemini vergi politikaları, enflasyon ve iktisadi büyüme merkezli analiz etmeyi amaçlayan bu çalışmada mali sürüklenme olgusu çerçevesinden bakıldığında beş adet dönem özellikle göze çarpmaktadır. Her ne kadar makroekonomik büyüklüklerde yaşanan değişimleri tek değişkenle açıklamak iktisaden sağlıklı sayılmayacak olsa da bu dönemlerin bazıları politika yapıcılarının aktif biçimde rol oynadığı, ülke ekonomisi açısından bazı kritik kırılma dönemlerine isabet etmesi yönüyle dikkat çekici olmuştur.

Geçmişte yaşanan büyük ölçekli iniş ve çıkışlar kimi zaman borç, bankacılık, döviz ve finansman açığı şemsiyesi altında veya ulusal ya da uluslararası kriz başlıkları ile isimlendirilip analiz edilse dahi çalışmamız özelinde, yalnızca, ihtiyari (iradi) maliye politikalarının sonraki yıl üzerindeki olumsuz etkilerine odaklanılmaya çalışılmıştır. Böyle bakıldığında, kamu müdahalesinin takip eden yıl verileri üzerinde istenilen pozitif etkiyi yaratamadığının en görünür olduğu yıllar 1988, 1994, 1999, 2009 ve 2012 olmuştur.

Vergilemenin enflasyon artışının üzerinde tutulduğu ve bu durumun da muhtemelen sonraki yıl büyüme değerlerini olumsuz etkilediği yılların ilki aynı zamanda ticari liberalizasyona geçişin de başlangıcı sayılan 1988 yılıdır. İkincisi ise ulusal nitelikteki büyük çaplı krizin yaşanacağı yılın başında yürürlüğe giren tarifenin yaşanacağı ve aynı zamanda finansal liberalizasyonun derinleştirilmesi çabalarının başladığı 1994 yılıdır. Üçüncüsü, 1999 Depremi ve 2000-2001 krizi öncesi yaşanan büyük iktisadi durgunluk döneminde uygulanan enflasyon üzerindeki gelir vergisi artışları olmuştur. Dördüncüsü, belki de uluslararası düzeyde neden ve sonuçları en çok tartışılan 2008 Küresel Ekonomik Krizi'nin artçısı niteliğinde olan 2009 yılında gerçekleşmiştir.

Sonuncusu ve ilginç olanı ise sözü edilen bu diğer dört mali uygulamadan farklı olarak (belki de vergiyi olağanın üzerinde artırma yönlü daraltıcı maliye politikası tedbirleriyle toplam talebi kısarak mali disiplini sağlamak gibi bir amaçla dahi olsa) herhangi bir iktisadi kırılma dönemine denk gelmemektedir. Sözü ettiğimiz 2012 yılında, belki de doğrudan bir önceki yıldaki iktisadi büyüme oranına bağlı olarak enflasyon oranının da üzerinde bir hasılat elde edilmek istenmiş; ancak bu durum, sonraki yılda çok ciddi bir düşüş olarak iktisadi tabloya yansımıştır. 2012 yılında, 1987'den günümüze büyüme ortalaması olan yüzde 4,7 ile kişi başına ortalama olan yüzde 3,1'e yakın sonuçlara dönülmesinde uygulanan maliye politikasının etkisinin yadsınamaz olduğu savunulabilir. Dolayısıyla, kriz ya da doğal afet gibi herhangi bir açıklayıcısı olmayan bu yılda yaşanan gelişmenin mali sürüklenme açısından da belki de en gözle görünür yıl olduğu yorumu yapılabilir.

Sağlıklı bir iktisadi sistemin yaratılabilmesi ve sürdürülebilmesi için amaçlara en uygun maliye politikası araçları yanı sıra elbette en uygun para ve borç politikası araçlarının kullanılması elzemdir. Temelde para politikasının bütçe pozisyonundaki olumsuzluklar nedeniyle kısıt altında olması (2000'li yılların ilk yarısına kadar Türkiye ekonomisinde de olduğu gibi), maliye politikasının işleyiş şekline bağlı bir sorundur ve bu politikanın etkinliğini azaltmaktadır. Böyle bir sorunun ortadan kalktığı dönemden sonra ortaya çıkan mali politika dengesizliklerinin ise daha çok öngörü ve tahminleme hatalarından kaynaklandığı değerlendirilebilir. Yönetimsel başkaca sorunlarla birlikte bu iki politika arasındaki çatışma literatürde mali baskınlık ya da parasal baskın rejim gibi başkaca başlıklar altında irdelenmektedir.¹⁹ Aşırı genişletici veya daraltıcı bir maliye politikasının politika yapıcılar eliyle nasıl ve ne düzeyde bir para politikasıyla karşılanması gerektiği bu sorunun çözüm noktasını oluşturmaktadır. Bir diğer deyişle, ekonomide aranan bileşke maliye ve para politikaları arasında eşgüdüm ve uyumun yakalanması olmaktadır. Aynı bakış açısı mikro düzeyde, gelir vergisi tarifeleriyle enflasyon ve ekonomik büyüme değerleri arasında kurulduğunda; iktisat ve maliye politikası değişkenleri açısından doğru bir bileşkenin yakalanması, özelinde tartıştığımız mali sürüklenme gibi arzu edilmeyen durumların ortaya çıkmasını önleyebilecektir. Aksi durum ise orta ve uzun vadede, istikrarın diğer tüm koşulları üzerinde de onarılması güç başkaca sorunların doğmasına ve kökleşmesine neden olabilir.

¹⁸ Daha fazla bilgi için bkz.; <http://www.mahfiyegilmez.com/2016/01/mali-suruklenme-ve-turkiye-uygulamas.html>

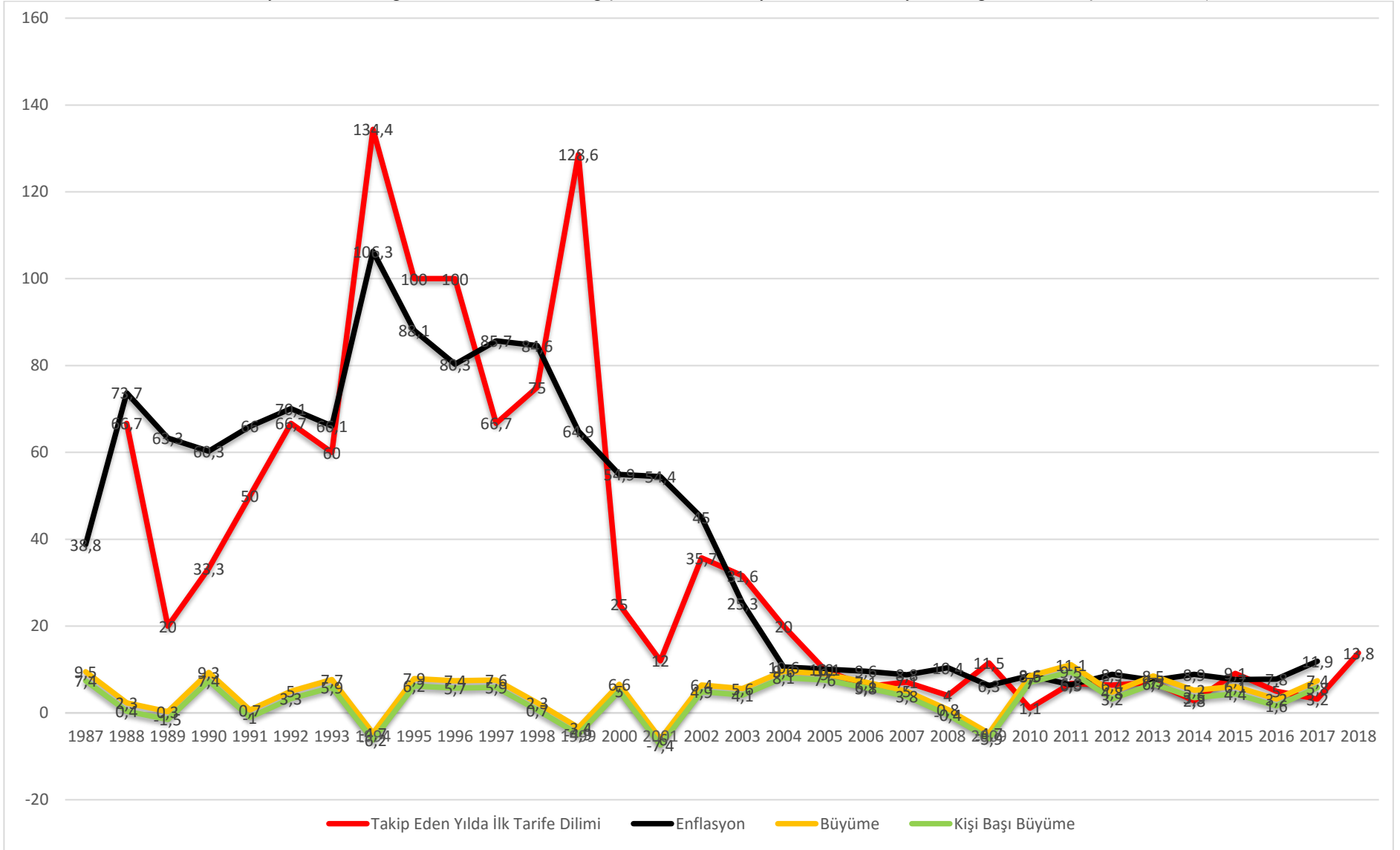
¹⁹ Gelişmekte olan ekonomiler özelinde düşünüldüğünde, örneğin; bu ülkelerin yüksek borç stokuna sahip olması ve borç vadelerinin kısa olması, para politikasının etkinliğini azaltarak ekonomik işleyişte birtakım sorunlara yol açabilmektedir. Maliye politikasının para politikası karşısında baskın olduğu bu tip durumlara akademik yazında *mali baskınlık* denilmektedir. Bu tür ekonomilerde para politikasının ekonomik istikrar açısından etkisi çok kısa ömürlü veya öngörülemez olarak nitelendirilmektedir (Fratianni ve Spinelli, 2001; Tanner ve Ramos, 2002; Blanchard, 2004).

KAYNAKÇA

- Agapitos, G. 1987. *The Measurement of Fiscal Drag of the Personal Income Tax: The Case of Greece, 1972-1986*. SPOUDAI-Journal of Economics and Business, 37(1-2), 99-112.
- Aktan, C. C. 2002. *Yoksullukla Mücadele Stratejileri, Kavramlar Sözlüğü*. Ankara: Hak-İş Federasyonu Yayınları.
- Alexander, W. Robert J. 1997. *Inflation and Economic Growth: Evidence From a Growth Equation*. Applied Economics, 29(2), 233-238.
- Aydın, M. ve Tan, S. 2016. *Political Economy of Taxation*. London: Ijopeç Publication.
- Barro, R. J. 1995. *Inflation and Economic Growth* (No. w5326). National Bureau of Economic Research.
- Barro, R. J. and Sala-i-Martin 1995. *Economic Growth*. New York: McGraw Hill.
- Bishop, M. 2013. *Economics: An A-Z Guide*. London: The Economist.
- Blanchard, O., 2004. Fiscal Dominance and Inflation Targeting: Lessons from Brazil, *NBER Working Papers*, No.10389.
- Blanchard, O. 2006. *Macroeconomics*. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Brownlee, W.E. 2004. *Federal Taxation in America*. Cambridge: Woodrow Wilson Center Press and Cambridge University Press.
- Bruno, M., & Easterly, W. 1996. *Inflation and Growth: in Search of A Stable Relationship*. Federal reserve Bank of st. louis Review, 78(May/June 1996).
- Clotfelter, C. T. 1984. *Tax Cut Meets Bracket Creep: the Rise and Fall of Marginal Tax Rates, 1964-1984*. Public Finance Quarterly, 12(2), 131-152.
- Council of Economic Advisers 1962. *Economic Report of the President*. Washington: USA Government Printing Office.
- Crane, S. E., ve Nourzad, F. 1986. *Inflation and Tax Evasion: An Empirical Analysis*. The Review of Economics and Statistics, 217-223.
- David, D., Pedro, G. P., ve Paula, H. E. 2005. *Threshold Effects in the Relationship Between Inflation and Growth: A New Panel-Data Approach*. https://mpr.ub.unimuenchen.de/38225/1/MPPA_paper_38225.pdf , Erişim Tarihi: 07.09.2018.
- Edizdoğan, N. ve Çetinkaya, Ö. 2012. *Vergilerin Ekonomik Analizi*. Bursa: Dora Yayıncılık.
- Eğilmez, M. 2016. *Kamu Maliyesi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Fратиanni, M., Spinelli, F., 2001. Fiscal Dominance and Money Growth in Italy: The Long Record, *Explorations in Economic History*, 38, 252-272.
- Friedman, M. 1971. *Government revenue from inflation*. Journal of Political Economy, 79(4), 846-856.
- Fuenmayor, A., Granell, R., Higón-Tamarit, F. J., ve Sanchis, J. A. 2005. *Inequality Effects of Inflation: The Bracket Creep Effect in the Spanish Income Tax System*. LINEEX Working Paper No. 08/05.
- Esener, S. Ç., Biber, A. E., ve Darıcı, B. 2017. *Orta Gelir Seviyesindeki Ülkelerde Kamusal Risk, Bürokratik Yapı ve Fiziki Sermayenin Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkileri*. Maliye Dergisi, 173: 362-386.
- Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB). <http://www.gib.gov.tr/>. Erişim Tarihi: 04.09.2018.
- Ghosh, A., ve Phillips, S. 1998. *Warning: Inflation may be harmful to your growth*. Staff Papers, 45(4), 672-710.
- Heinemann, F. 2001. *After The Death Of Inflation: Will Fiscal Drag Survive?*. Fiscal Studies, 22(4), 527-546.
- Immervoll, H. 2005. *Falling Up The Stairs: The Effects of "Bracket Creep" on Household Incomes*. Review of Income and Wealth, 51(1), 37-62.
- International Monetary Found (IMF). International Financial Statistics Data, <https://www.imf.org/en/Data>, Erişim Tarihi: 02.09.2018.
- Keinsley, A., ve Wu, S. 2018. *Marginal Income Tax Rates, Economic Growth, and Primary Fiscal Deficits*. https://apps.weber.edu/wsuiimages/goddard/Default_2017/Faculty%20%26%20Staff/CV/TaxRates.pdf Erişim Tarihi:13.09.2018
- Kormendi, R., ve Meguire, P. 1985. *Macroeconomic Determinants of Growth: Cross-Country Evidence*. Journal of Monetary Economics, 16(2), 141-163.
- Lee, S., K. 2009. *The Effect of Fiscal Drag on Tax Revenue and Tax Burden*. Public Choice Annual Meeting. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.581.7839&rep=rep1&type=pdf>. Erişim Tarihi: 12.08.2018
- Levy, H., Nogueira, J. R., Siqueira, R. B. D., Immervoll, H., ve O'Donoghue, C. 2010. *Simulating the Impact of Inflation on the Progressivity of Personal Income Tax In Brazil*. Revista Brasileira de Economia, 64(4), 405-422.
- Lucas, R. E. 1973. *Some international evidence on output-inflation tradeoffs*. The American Economic Review, 63(3), 326-334.
- Mallik, G., and Chowdhury, A. 2001. *Inflation and Economic Growth: Evidence from Four South Asian Countries*. Asia-Pacific Deveopment Journal, 8(1), 123-135.
- Mankiw, N. G. 2003. *Principles of Economics*. Melbourne: Cengage Learning Australia.
- Messere, K. 2000. *20th Century Taxes And Their Future*. International Fiscal Documentation, 54(1), 2-29.

- Mishchenko, V., Naumenkova, S., Mishchenko, S., ve Ivanov, V. 2018. *Inflation and economic growth: The search for a compromise for the Central Bank's monetary policy*. *Banks and Bank Systems*, 13(2), 153-163.
- Nelson, Rebecca M. 2018. *Venezuela's Economic Crisis: Issues for Congress*. Washington D.C.: Library of Congress, Congressional Research Service.
- OECD. Database. <https://data.oecd.org/>, Erişim Tarihi: 24.08.2018.
- OECD. Tax Database. <http://www.oecd.org/tax/tax-policy/tax-database.htm>, Erişim Tarihi: 24.08.2018.
- Pamuk, Ş. 2017. *Türkiye'nin 200 Yıllık İktisadi Tarihi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Prammer D. ve Reiss, L. 2015. *Impact of Inflation on Fiscal Aggregates in Austria*. *Monetary Policy & the Economy*, Oesterreichische Nationalbank (Austrian Central Bank), 1, 27- 41.
- Rosen, H. S. 2002. *Public Finance*. New York: McGraw-Hill.
- Roubini, N., ve Sachs, J. 1989. *Government spending and budget deficits in the industrial countries*. *Economic policy*, 4(8), 99-132.
- Saez, E. 2003. *The Effect of Marginal Tax Rates on Income: A Panel Study of 'Bracket Creep'*. *Journal of Public Economics*, 87(5-6), 1231-1258.
- Sung-Kyu, L. E. E. 2009. *The Effect of Fiscal Drag on Tax Revenue and Tax Burden*. Presented at the Public Choice Annual Meeting, October.
- Şener, O. 2008. *Kamu Ekonomisi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tanner, E., Ramos, A., 2002. *Fiscal Sustainability and Monetary Versus Fiscal Dominance: Evidence From Brazil, 1991-2000*, *IMF Working Papers*, No. 02/5.
- Tanzi, V. 1978. *Inflation, Real Tax Revenue, and the Case for Inflationary Finance: Theory with an Application to Argentina*. *Staff Papers-International Monetary Fund*, 25, 417- 451.
- World Bank, World Development Indicators (WDI), <http://databank.worldbank.org/data/source/world-development-indicators>, Erişim Tarihi: 25.08.2018.

Ek 1: Türkiye’de Gelir Vergisi Tarifesi İlk Dilim Değişikliklerinin Enflasyon ve İktisadi Büyüme Değerleri ile Karşılıklı Analizi (1987-2018)

Ek 2: Türkiye’de Gelir Vergisi Tarifesi Son Dilim Değişikliklerinin Enflasyon ve İktisadi Büyüme Değerleri ile Karşılıklı Analizi (1987-2018)

